

Verslag

Kind in een ontwikkelingsgerichte omgeving

Angela van den Heuvel, klas AD1A

Studentnummer: 1810248

angela.vandenheuvel@iselinge.nl

December 2019

Module: Kind in een ontwikkelingsgerichte
omgeving

Docent: Peter Hagnaars

Samenvatting

In dit onderzoeksverslag, dat is geschreven voor de module *Kind in een ontwikkelingsgerichte omgeving*, wordt onderzoek gedaan naar het pestgedrag bij de buitenschoolse opvang op IKC Het Drieluik. **Gesprekken voeren en een filmpje kijken, afspraken en regels opstellen en werken aan een positieve sfeer** zijn de activiteiten die uitgevoerd zijn met kinderen die dit lastige gedrag vertonen. Het is belangrijk dat deze kinderen, door middel van de activiteiten, weten wat het doet met anderen als ze pestgedrag vertonen. Het doel is kinderen te leren nadenken en te laten horen wat de consequenties zijn bij het storende gedrag.

De leervraag die in dit verslag centraal staat is “Welke activiteiten en opvoedkundige mogelijkheden kan een pedagogisch medewerker organiseren en hanteren om pestgedrag bij de buitenschoolse opvang te verminderen of zelfs te voorkomen?” **Organiseren en vertellen vanuit overtuiging en zorgen voor consequentie en veiligheid voor de kinderen** zijn de belangrijkste uitkomsten op deze leervraag met betrekking op het pedagogisch en didactisch handelen van de pedagoog en zal in dit verslag verder worden toegelicht.

Als laatste zal verdere toelichting worden gegeven op de totstandkoming van de volgende aanbevelingen voor een (meer) gewenste situatie: **meer ruimtes creëren om terug te trekken en meer eenduidige aanpak bij de buitenschoolse opvang voor betere structuur en veiligheid.**

Inhoud

Samenvatting.....	2
Inleiding.....	4
Hoofdstuk 1: Oriëntatie praktijksituatie en doelgroep	5
1.1 De probleemstelling	5
1.2 Praktijkonderzoek	5
1.3 Beginsituatie.....	5
1.4 Overeenkomsten en verschillen	6
Hoofdstuk 2: Leervraag met betrekking tot het eigen pedagogisch en/of didactisch handelen.	6
2.1 Pestgedrag	6
2.2 Theoretische onderbouwing van de leervraag	6
2.3 De activiteiten	8
2.4 Praktijkonderzoek	8
Hoofdstuk 3: Verantwoording beredeneerde reeks thematische activiteiten.....	9
3.1 De keuze aan activiteiten	9
Hoofdstuk 4: Uitvoering thematische ontwikkelingsgerichte activiteiten	10
4.1 Uitvoering en inleiding	10
4.2 Werkwijze en organisatie	10
4.3 Leiding geven in een veilige omgeving	10
4.4 Verschillen tussen de kinderen	10
Hoofdstuk 5: Eindreflectie en conclusie.....	10
5.1 Terugblik met betrekking de ontworpen activiteiten	11
5.2 Reflectie.....	11
5.3 Aanbevelingen en conclusies	14
Literatuurlijst.	15
Bijlagen	16
Bijlage 1 Formulieren praktijkonderzoek.....	16
Bijlage 2 planningsrooster activiteiten.	26
Bijlage 3 Uitwerking activiteiten op het voorbereidingsformulier	27
Bijlage 4 Begeleidingsformulier met de feedback.....	34
Bijlage 5 Bewijsmateriaal uit de praktijk	37

Inleiding

Dit onderzoeksverslag is geschreven naar aanleiding van een probleemstelling binnen de organisatie met betrekking tot de ontwikkeling van het kind voor de module *Kind in een ontwikkelingsgerichte omgeving*, in het kader van de AD-opleiding Pedagogisch Educatief Professional (PEP) aan Iselinge Hogeschool.

Het probleem dat zich voor doet is het pestgedrag bij de buitenschoolse opvang. Sommige kinderen, in de leeftijd van 4-13 jaar, komen bij de buitenschoolse opvang bij elkaar en kunnen niet op een leuke manier met elkaar omgaan. Dit heeft tot gevolg dat er pesterijen ontstaan. De pedagogisch medewerkers moeten vaak waarschuwen en de kinderen uit elkaar halen. De beginsituatie van de kinderen is dat ze behoefte hebben aan relatie, autonomie en competentie. Ze dagen elkaar uit en pesten omdat er verschil is in niveau en behoeftes.

In hoofdstuk één wordt de probleem- en beginsituatie verder beschreven en zullen de bevindingen uit de literatuur- en praktijkonderzoek worden toegelicht.

In hoofdstuk twee wordt antwoord gegeven op de leervraag “Welke activiteiten en opvoedkundige mogelijkheden kan een pedagogisch medewerker organiseren en hanteren om pestgedrag bij de buitenschoolse opvang te verminderen of zelfs te voorkomen?” die betrekking heeft tot het pedagogisch en/of didactisch handelen bij het uitvoeren van de activiteit. Deze vraag zal beantwoord worden door middel van literatuur- en praktijkonderzoek.

In hoofdstuk drie worden de reeks thematische activiteiten beschreven die ontworpen zijn voor de groep kinderen op basis van kennis van de ontwikkelingsgebieden.

In hoofdstuk 4 wordt de uitvoering van de activiteiten beschreven met het pedagogisch en didactisch handelen met betrekking tot de leervraag.

In het laatste hoofdstuk wordt gereflecteerd op het eigen pedagogisch en didactisch handelen door middel van de bevindingen uit hoofdstuk één tot en met vier. Ook wordt gereflecteerd op de probleemstelling en daarvoor worden aanbevelingen gedaan om te komen tot een (meer) gewenste situatie in de praktijk.

Hoofdstuk 1: Oriëntatie praktijksituatie en doelgroep

In dit hoofdstuk wordt het probleem beschreven binnen de ontwikkeling van kinderen op basis van literatuur- en praktijkonderzoek. Aan de hand van dit probleem wordt gekeken naar de beginsituatie van kinderen om hier passende activiteiten voor te ontwerpen die helpen bij het ontwikkelingsprobleem van de kinderen.

1.1 De probleemstelling

Het gebeurt regelmatig dat bij de buitenschoolse opvang van IKC Het Drieluik conflicten zijn tussen kinderen. Dit uit zich vaak in pesterijen. Uit literatuur- en praktijkonderzoek (zie bijlage 1) is gebleken dat het voor kinderen belangrijk is dat er een gevoel van veiligheid en geborgenheid gecreëerd wordt. Dit zal ervoor zorgen dat kinderen sociaal-emotioneel sterker worden, doordat een pedagoog de kinderen ziet, de verhalen aanhoort en hier zo nodig op in kan spelen. Kinderen vanaf een jaar of vier reageren vijandig agressief op de (vijandige) bedoelingen van anderen. Dit uit zich in slaan, schoppen en schelden (Van Beemen & Beckerman, 2018).

Kinderen vanaf een jaar of zes blijven vaak hangen in een “welles-nietes” conflict. Ze zijn ervan overtuigd dat hun visie op de werkelijkheid de juiste is. Bij het oplossen van deze conflicten hebben ze vaak de hulp nodig van een pedagoog. Kinderen in de leeftijd vanaf ongeveer acht jaar kunnen wat meer frustratie verdragen waardoor ze makkelijker in staat zijn, om samen met de pedagoog, een probleemoplossend gesprek te voeren. Ze zijn eerder gekalmeerd en eerder in staat om te luisteren naar het verhaal van een ander en om hun eigen verhaal te doen.

Als kinderen ervaring hebben met het tot tevredenheid oplossen van conflicten, zullen kinderen in staat zijn om ook zelf oplossingen aan te dragen. Bij kinderen vanaf een jaar of acht kan het wel voorkomen dat botsingen tussen kinderen blijven hangen in “welles-nietes” (Van den Bosch & De Vos, 2010).

Volgens Van den Bosch en De Vos (2010) is het belangrijk dat, wanneer er sprake is van een conflict dat hoog oploopt en waar de kinderen niet zelf uit komen, de inmenging van een pedagoog erg helpend kan zijn. Het is voor de ontwikkeling van deze groep kinderen heel belangrijk dat ze ervaren dat een conflict kan worden opgelost op een manier waarbij beide partijen tevreden of zo tevreden mogelijk zijn.

1.2 Praktijkonderzoek

Uit uitgevoerd praktijkonderzoek is gebleken dat dit probleem bij de buitenschoolse opvang binnen IKC Het Drieluik regelmatig voorkomt. Er zijn clubjes kinderen die elkaar regelmatig pesten. Kinderen worden niet altijd begrepen en voelen zich machteloos tegenover leeftijdsgenootjes. Dit is gebleken uit vragen die aan een collega zijn gesteld met het half gestructureerd interview en uit gesprekken en signaleringslijsten van kinderen (zie bijlage 1).

Kinderen die dit gedrag vertonen zijn tussen de 4 en 13 jaar oud. Zoals genoemd in paragraaf 1.1 is het voor kinderen in deze leeftijdsfase belangrijk dat de pedagoog helpt met het ervaren dat conflicten opgelost kunnen worden op een manier waarbij beide partijen tevreden worden gesteld en dat kinderen een gevoel van geborgenheid en veiligheid moeten ervaren. Het probleem dat zich voor doet bij deze groep kinderen is dat de sociaal-emotionele ontwikkeling niet genoeg ontwikkeld is. Volgens Van Beemen en Beckerman (2018) heeft dit probleem te maken met het feit dat kinderen sociaal onhandig zijn. Deze kinderen willen graag vrienden maken, maar het lukt ze niet. Vaak voelen deze kinderen zich eenzaam of afgewezen.

1.3 Beginsituatie

De beginsituatie van deze groep kinderen is dat ze behoefte hebben aan autonomie en competentie. Doordat kinderen zich kunnen gaan vervelen of afgeleid raken, tonen ze storend gedrag. De kenmerken bij de kinderen zijn het verschil in denk- en sociale niveau. De ontwikkelingsdoelen zijn dat ze leren op een normale manier met anderen om te gaan en ruimte krijgen om zichzelf te ontwikkelen. Het is dan belangrijk voor deze groep kinderen dat de pedagoog, samen met het kind, gaat kijken waar het behoefte aan heeft om het kind een gevoel van veiligheid te geven, zodat het begrepen en gezien wordt.

1.4 Overeenkomsten en verschillen

Uit praktijkonderzoek is gebleken dat de verschillen en de overeenkomsten van deze groep kinderen als volgt kunnen worden beschreven:

Overeenkomsten	Verschillen
Dezelfde interesses	Sociaal niveau
Bazig en dominant	Subjectief- en gereflecteerd perspectief nemen
Temperament van kinderen.	Behoeftes
Impulsief gedrag	Cognitieve ontwikkeling

Door literatuur- en praktijkonderzoek kan worden geconcludeerd dat een impuls voor deze sociaal onhandige kinderen zou kunnen zijn dat er ruimte gecreëerd wordt waarin kinderen zich terug kunnen trekken als ze behoefte hebben aan privacy. Volgens Hoekstra en Van Liempd (2011) kan een ruimte waarin kinderen de mogelijkheid hebben om zich terug te trekken het sociale contact tussen de kinderen positief beïnvloeden.

Hoofdstuk 2: Leervraag met betrekking tot het eigen pedagogisch en/of didactisch handelen.

“Welke activiteiten en opvoedkundige mogelijkheden kan een pedagogisch medewerker organiseren en hanteren om pestgedrag bij de buitenschoolse opvang te verminderen of zelfs te voorkomen?” deze vraag staat centraal in de praktijk. Op deze vraag zal in dit hoofdstuk door middel van praktijk- en literatuuronderzoek antwoord gegeven worden.

2.1 Pestgedrag

Volgens Strik en Schoemaker (2018) zijn er verschillende definities van pesten die een aantal gemeenschappelijkheden hebben, namelijk dat het gaat om langdurig en systematisch lichamelijk of geestelijk geweld van een persoon of een groep ten opzichte van één of meer personen die niet zich kunnen verdedigen.

2.2 Theoretische onderbouwing van de leervraag

Kinderen ontwikkelen zich binnen verschillende contexten en relaties, zoals gezin, leeftijdgenootjes en school (Bronfenbrenner, 1977, zoals beschreven in Goossens, Vermande, & Van der Meulen, 2012). Deze omgeving kan voor het kind een beschermende- of risicofactor zijn. Risicofactoren vergroten de kans op pesten en beschermende factoren verlagen de kans op pesten.

Enkele **risicofactoren** volgens NCJ (z.d.) worden hieronder genoemd:

Risico factoren
Psychische problemen, zoals depressie, angst, of terug getrokken kinderen;
Kinderen met ADHD;
Overgewicht;
Motorisch onhandige kinderen;
Sociaal kwetsbare kinderen.

Volgens Ince, Van Yperen en Valkestijn (2018) zijn er ook **beschermende factoren** die invloed hebben om probleemsituaties te voorkomen. Hieronder worden er een aantal genoemd.

Beschermende factoren
Sociale binding;
Prosociale normen;
Erkenning en waardering voor positief gedrag;
Steun van volwassenen en de omgeving;
Constructieve tijdsbesteding;
Competenties.

Het is goed om te weten welke signalen kinderen geven om te kijken of het gaat om pesten of plagen.

Het verschil tussen pesten en plagen kan als volgt worden omschreven (SAM, z.d.):

Pesten	Plagen
Is er sprake van ongelijke machtsverhouding of systematiek/regelmaat?	Is er sprake van machtsverhouding of incidenten?
Pester winnaar, slachtoffer verliezer?	Is er geen winnaar of verliezer?
Het slachtoffer loopt blijvende lichamelijk/geestelijke schade op en kan niet meer voor zichzelf op komen.	Is het slachtoffer in staat zichzelf te verdedigen en is er geen sprake van lichamelijke of geestelijke schade?

Als het voor de pedagoog duidelijk is om welke vorm van pesten het gaat, kan hier door middel van activiteiten, op worden ingespeeld. Tijdens het uitvoeren van de activiteiten is het van belang hoe de pedagoog communiceert met kinderen.

Volgens Dilts (2005, zoals beschreven in Van den Brand, 2017) functioneren mensen op verschillende niveaus. Deze niveaus worden ook wel drijfveren genoemd en hebben invloed op het gedrag dat onder andere wordt vertoond bij het voeren van gesprekken. Dilts legt, door middel van zijn piramide, uit wat die verschillende niveaus inhouden bij het communiceren. De niveaus **overtuigingen, vermogen en waarden** zijn van belang bij de leervraag met betrekking tot het pedagogisch/didactisch handelen tijdens het uitvoeren van activiteiten. De niveaus worden hier onder kort toegelicht.

- **Vermogen:** een verzamelnaam voor talenten, vaardigheden, kwaliteiten, eigenschappen en competenties. Het gedrag op het communiceren wordt bepaald door vermogen. Het bepaalt wat wel en wat niet gedaan wordt op basis van de genoemde kenmerken. Iets wat goed ontwikkeld is, zal het gedrag aansturen. Iets wat slecht ontwikkeld is, zal het gedrag ook bepalen.
- **Overtuigingen:** deze sturen de vermogens aan. Het zijn de gedachten waarin geloofd wordt.
- **Waarden:** overtuigingen zijn gekoppeld aan waarden. Datgene wat de pedagoog belangrijk vindt, wordt gekoppeld aan de overtuiging.

Tijdens het uitvoeren van activiteiten is het niet alleen belangrijk dat gecommuniceerd wordt vanuit drijfveren, maar dat ook wordt geluisterd naar het kind. Delfons (2014) beschrijft dat wanneer de pedagoog op ooghoogte gaat zitten, kijkt naar het kind terwijl het praat, luistert naar het kind, aan de hand van een voorbeeld laat zien dat wat het kind zegt effect heeft, spelen wordt gecombineerd met praten, het kind vertelt dat het mag zeggen wat het vindt of wil, het communiceren met kinderen een stuk makkelijker wordt, waardoor de activiteiten beter uitgevoerd worden.

2.3 De activiteiten

Strik en Schoemaker (2018) beschrijven dat de pedagoog op verschillende manieren om kan gaan met pesten. Hieronder worden een paar activiteiten genoemd:

- Werken aan een positieve sfeer in de groep.
- Samen met de kinderen afspraken maken.
- Ouders informeren.
- Kinderen leren om constructief om te gaan met conflicten, te bemiddelen en te verzoenen.
- Hulp bieden aan kinderen die gepest worden.
- Groepsgesprekken houden.
- Kinderen leren om zich in te leven in anderen.
- Met elkaar praten over hoe negatief gedrag over komt op anderen.

2.4 Praktijkonderzoek

Uit praktijkonderzoek is gebleken dat kinderen het belangrijk vinden dat ze een gevoel van veiligheid en geborgenheid ervaren van de pedagoog. Kinderen willen een veilige omgeving met uitdagende activiteiten waar kinderen leuk met elkaar omgaan, zonder geweld (Zie bijlage 1 en 5).

Met de bevindingen uit de literatuur en de praktijk kan worden geconcludeerd dat de activiteiten die uitgevoerd zijn beter uitvoerbaar worden als de pedagoog vertelt vanuit overtuiging, consequent is naar de kinderen en de kinderen een gevoel van veiligheid biedt. Doordat de activiteiten vanuit overtuiging worden verteld geeft dit kinderen een positieve invloed om mee te doen.

Hoofdstuk 3: Verantwoording beredeneerde reeks thematische activiteiten

Voor deze module is het thema pesten gekozen, omdat dit een veel voorkomend probleem is bij de buitenschoolse opvang op IKC Het Drieluik. Kinderen komen door het pestgedrag niet meer of met tegenzin naar de buitenschoolse opvang. Omdat veel kinderen last hebben van het pestgedrag zijn bij dit thema op verschillende manieren activiteiten georganiseerd waarbij het de bedoeling is dat de kinderen op een positieve manier met elkaar leren omgaan en dat ze op een andere manier naar hun gedrag leren kijken.

3.1 De keuze aan activiteiten

De activiteiten die voor deze module aan de hand van literatuur gekozen zijn worden hieronder samengevat (Strik, & Schoemaker, 2018):

- Gesprekken voeren en een filmpje kijken.
- Afspraken en regels opstellen.
- Werken aan een positieve sfeer.

Deze activiteiten zijn gekozen op basis van het thema en de leef- en belevingswereld van kinderen, zoals toegelicht in hoofdstuk 1. Kinderen worden uitgedaagd om na te denken over hoe ze het graag willen zien bij de buitenschoolse opvang en wat ze er aan kunnen doen (Zie bijlage 1).

Zoals beschreven in paragraaf 1.3 is de beginsituatie van deze kinderen dat er een gevoel van autonomie, competentie en veiligheid gecreëerd moet worden.

Bij het uitvoeren van de activiteiten wordt het gevoel van autonomie en competentie ervaren, doordat kinderen zelf met ideeën mogen komen voor een betere sfeer in de groep en samen met de pedagoog regels en afspraken mogen bedenken. Het gevoel van veiligheid wordt gecreëerd door de individuele gesprekken samen met de pedagoog.

De ontwikkelingsgebieden die bij deze activiteiten gestimuleerd worden zijn de cognitieve-(de taal en het denken) en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Omdat kinderen met elkaar gaan brainstormen en in een kringgesprek met elkaar praten, gaan ze anders kijken het gedrag dat ze vertonen of hoe anderen met elkaar omgaan. Dit bevordert de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Om een impuls te geven aan de sociale ontwikkeling van de kinderen is gekozen om de activiteiten als volgt op elkaar aan te laten sluiten:

Eerst gaf de pedagoog kort uitleg over het onderwerp. Daarna mochten de kinderen individueel een wens invullen met betrekking op het pestgedrag bij de buitenschoolse opvang (gevoel van autonomie). Op basis van het probleem is een filmpje bekeken en is daarover gesproken in een kringgesprek (sociaal-emotioneel). De pedagoog is met een aantal kinderen één op één in gesprek gegaan en heeft gevraagd naar de problemen die zij ervaren bij de buitenschoolse opvang (gevoel van veiligheid). Op basis hiervan worden er, samen met de kinderen, afspraken en regels opgesteld voor betere veiligheid, een positieve sfeer en een beter groepsklimaat (zie bijlage 1, 2,3 en 5).

Hoofdstuk 4: Uitvoering thematische ontwikkelingsgerichte activiteiten

4.1 Uitvoering en inleiding

Als motiverende inleiding is gekozen om de kinderen niet meteen kennis te laten maken met het onderwerp en met de opdracht. Dit is gedaan om de kinderen nieuwsgierig te maken. De pedagoog vertelde dat ze hulp nodig had van een groepje kinderen voor een schoolopdracht. De kinderen werden hierdoor enthousiast en wilde haar graag helpen. De pedagoog koos de kinderen uit die lastig gedrag vertoonden en gaf korte uitleg over pestgedrag en wat het doet met iemand. Daarna stelde de pedagoog een aantal vragen over dit onderwerp. Zie bijlage 1 en 3.

4.2 Werkwijze en organisatie

Op basis van de verantwoording op het voorbereidingsformulier (bijlage 3) en de feedback van de begeleider (bijlage 4) kan worden geconcludeerd dat de opdracht voor de kinderen helder en duidelijk was. De activiteiten waren hierdoor goed uitvoerbaar. Zie bijlage 3 en 4 voor de verdere uitwerking.

4.3 Leiding geven in een veilige omgeving

Tijdens het uitvoeren van de activiteiten heeft de pedagoog ervoor gekozen om met de kinderen apart te gaan zitten om een veilige omgeving te creëren. De aandacht van de kinderen was op deze manier bij de uitleg van de pedagoog en bij de andere kinderen die aan het woord waren. Zie bijlage 3 en 4 voor de uitwerking van de verantwoording en de feedback over het leiding geven in een veilige omgeving.

4.4 Verschillen tussen de kinderen

Uit de feedback van de begeleider is gebleken dat de pedagoog op een ontspannen en leuke manier gecommuniceerd heeft met de kinderen (zie bijlage 4). Daardoor werkten de kinderen mee en stelde zich open. Op de verschillen van de kinderen (zie paragraaf 1.1.) werd ingespeeld door te kijken naar wat het kind nodig heeft en het kind daarin bij te staan. Dit werd gedaan door middel van op een leuke en open manier gesprekken met kinderen te voeren, het kind aan het denken te zetten, en te brainstormen. Op deze manier werd op een pedagogisch didactische manier gehandeld om zo de ontwikkeling te stimuleren. Zie bijlage 3 en 4 voor de uitwerking.

Hoofdstuk 5: Eindreflectie en conclusie

In dit hoofdstuk wordt gereflecteerd op de ontworpen en uitgevoerde activiteiten. Worden groei- en leerpunten beschreven op basis van het pedagogisch en didactisch handelen van de pedagoog. Als laatste worden er conclusies getrokken met betrekking tot de probleemstelling en worden aanbevelingen gedaan voor een (meer) gewenste situatie.

5.1 Terugblik met betrekking de ontworpen activiteiten

Met de bevindingen uit de praktijk en de literatuur kan worden gezegd dat de reeks ontworpen activiteiten om het lastige gedrag te stoppen invloed had op de kinderen. De kinderen voelden zich gehoord en maakten kenbaar dat ze het fijn vonden als er meer structuur en regels bij de buitenschoolse opvang zijn (bijlage 1 en 5), zodat het gezellig en leuk is. De ontworpen activiteiten sluiten aan bij deze behoefte van de kinderen om het pesten te stoppen. In bijlage 3 worden de activiteiten verder toegelicht.

5.2 Reflectie

In deze paragraaf wordt gereflecteerd op de voorbereiding, organisatie, het verloop van de activiteit (zie schema 1) en worden groei- en leerpunten beschreven (schema 2). Vervolgens worden, naar aanleiding van de groei- en leerpunten, leerdoelen beschreven met betrekking op het pedagogisch didactisch handelen en wordt beschreven hoe aan deze leerdoelen gewerkt wordt (zie schema 3).

Voorbereiding	Organisatie	Het verloop van de activiteit
Uit de bevindingen in de praktijk en de gekregen feedback kan worden beschreven dat de voorbereiding goed is gegaan. Er is van te voren goed nagedacht welke activiteiten er uitgevoerd gaan worden, hoe de uitvoering plaatst vond en welke kinderen er mee mochten helpen om de opdrachten uit te voeren. Door goed overleg met collega's werd ook al snel duidelijk hoe ik het moest gaan aanpakken (zie bijlage 4 voor de feedback).	Er was een goede organisatie doordat ik wist welke activiteiten ik wilde gaan uitvoeren om het gedrag aan te pakken. In overleg met de begeleider heb ik gekeken of de activiteiten goed uitvoerbaar waren met de kinderen die ik in gedachten had. Door alles van te voren uitgezocht te hebben wat geschikte activiteiten zijn en hoe ik dit moest uitvoeren kon ik alles goed voorbereid doen, waardoor ik alleen nog maar hoefde uit te leggen wat er ging gebeuren.	Doordat alles goed was opgebouwd en was afgestemd met de begeleider verliep het uitvoeren van de activiteiten goed. Er was een duidelijke structuur. Dit is gebaseerd op de feedback en de bevindingen uit de praktijk. De volgende keer zou de opdracht nog beter gaan als het wordt uitgevoerd met alleen de kinderen die lastig gedrag vertonen en niet ook met de kinderen die er wel eens mee te maken hebben. Dit geeft een nog helder beeld van wat het doet om iemand "pijn" te doen.

Schema 1: Reflectie op de voorbereiding, organisatie en het verloop van de activiteit.

Groeipunten	Leerpunten
Op basis van de feedback (zie bijlage 4) kan er als groeipunt worden beschreven dat de communicatie over het algemeen goed gaat, maar nog beter kan door niet te veel informatie in één keer te willen vertellen. Zo slaan de kinderen meer op en hebben ze meer aandacht voor de uitleg.	Op basis van de bevindingen uit de praktijk kan als leerpunt worden beschreven dat ik nog consequenter mag zijn bij vertoon van lastig gedrag. Doordat ik het anticiperen soms nog lastig vind bij een grote groep kinderen, merk ik dat kinderen de ruimte vinden en die ruimte pakken. De kinderen individueel aanspreken op gedrag lukt wel, maar in een grote groep moet ik soms nog beter overzicht tonen waardoor ik nog zekerder wordt over mijn handelen. Hierdoor handel ik soms niet consequent bij alle kinderen die lastig gedrag vertonen.
Een ander groeipunt is om de kinderen meer voor zichzelf te laten op komen en het gevoel van autonomie te laten ervaren. Door de activiteiten die gedaan zijn hebben de kinderen kunnen zien hoe pestgedrag over kan komen op iemand. De kinderen het gevoel van autonomie geven lukt goed, maar het kan nog beter door de kinderen het storend gedrag eerst zelf op te laten lossen en als dit niet lukt zelf aanspreken. Ik heb soms de neiging om te snel te willen handelen en ik kan daarom beter wat vaker observeren en ingrijpen als het echt nodig is. Tevens is mijn leerpunt bij een grote groep kinderen hierop gebaseerd.	Een ander leerpunt is doorvragen. Tijdens het uitvoeren van de activiteiten ben ik erachter gekomen dat het belangrijk is om door te vragen om meer te weten te komen over een onderwerp of probleem. Ik ben nog wat oppervlakkig met vragen stellen en daardoor mis ik soms wat nodige informatie om tot een concreet handelingsplan te komen.

Schema 2 groei- en leerpunten.

Op basis van de leerpunten die in schema 2 staan beschreven kunnen de volgende leerdoelen worden beschreven met betrekking op het pedagogisch didactisch handelen:

Leerdoel	Hoe ga ik daar aan werken?
Hoe kan ik zorgen voor meer consequent gedrag? Ik wil leren om consequent te reageren bij een grote groep kinderen, zodat ik uiteindelijk nog beter overzicht heb bij de groep.	Zorgen voor duidelijke regels en afspraken binnen de groep. Dit kan ik doen door het systeem belonen en straffen toe te passen of om de regels aan het begin van de BSO te vertellen en iedereen die zich er niet aan houdt even apart te zetten. Zo weet iedereen wat de gevolgen zijn. Als ik bij iedereen hetzelfde handel en mij houd aan de consequenties die volgen dan zal dit zorgen voor een beter groepsklimaat en een gewenst resultaat voor een positieve sfeer. Zo ook voor een beter overzicht.
Op welke manieren kan ik zorgen dat ik leer doorvragen bij een gesprek? Ik wil graag manieren aanleren om door te vragen bij gesprekken om zo meer nodige informatie te krijgen.	Vragen voorbereiden bij het voeren van specifieke gesprekken en literatuur lezen over gesprekscommunicatie zouden mij kunnen helpen om te leren doorvragen. Hierdoor zal ook mijn gespreksvaardigheid en communicatie beter worden.

Schema 3: Leerdoelen en hoe ik daar aan ga werken.

5.3 Aanbevelingen en conclusies

Naar aanleiding van het literatuur- en praktijkonderzoek kunnen de volgende aanbevelingen en conclusies worden beschreven:

Theorie	Praktijk	Relatie t + p	Conclusie	Aanbevelingen
Volgens Hoekstra, & Van Liempd (2011) is het belangrijk om hoekjes te creëren waarin kinderen zich kunnen terug trekken, om zo het sociale contact tussen kinderen positief te beïnvloeden.	Uit de praktijk is gebleken dat kinderen wensen hebben voor meer activiteiten en hoekjes willen om terug te trekken.	Er is een duidelijk verschil met de bevindingen uit de literatuur en hoe het is in de praktijk. Bij IKC Het Drieluik is nog weinig structuur voor de kinderen en weinig mogelijkheid om kinderen terug te laten trekken, waardoor ze het pest- en treitergedrag uiten.	Uit al deze bevindingen kan worden geconcludeerd dat de kinderen op IKC Het Drieluik duidelijke regels, afspraken en structuur nodig hebben waarbij de pedagogisch medewerker de kinderen leert ervaren om conflicten op te lossen. En dat de kinderen, als ze behoefte hebben aan privacy, zich kunnen trekken om het contact positief te beïnvloeden.	Om het pest- en treitergedrag te stoppen zou het voor IKC Het Drieluik goed zijn om meer ruimtes te creëren waarin kinderen zich terug kunnen trekken als ze behoefte hebben aan privacy (denk bijvoorbeeld aan een computer of leeshoekjes).
Ook is het belangrijk dat de pedagoog de kinderen veiligheid biedt door het kind te zien en te horen en het kind leert ervaren om conflicten zelf op te lossen (Van de Bos, & De Vos, 2010).	Uit de gesprekken met kinderen is gebleken ze het belangrijk vinden dat de pedagoog op de kinderen let en ze meer regels en structuur willen.	Door de wisselingen in pedagogisch medewerkers krijgt het kind weinig gevoel van veiligheid en wordt anders omgegaan bij conflicten tussen de kinderen, waardoor er onenigheid ontstaat tussen pedagoog en kind. Volgens Van de Bos, & De Vos (2010) is het juist belangrijk dat de pedagogisch medewerkers luisteren naar het kind en het kind helpt bij conflicten.		Pedagogisch medewerkers moeten meer een eenduidige aanpak hebben. Eventueel beschrijven in een soort protocol, omdat er veel wisselingen zijn.

Mijn aanbevelingen voor de praktijk, naar aanleiding van dit onderzoek, heb ik besproken met collega's. Er worden nu, in samenwerking met de school binnen ons Integraal Kind Centra, beloningssystemen toegepast en er wordt gezocht naar een andere ruimte voor de buitenschoolse opvang, zodat kinderen meer uitdaging hebben en ruimte krijgen om terug te trekken.

Literatuurlijst.

- Delfons, M. (2014). *Luister je wel naar mij?* Amsterdam: SWP Uitgeverij.
- Goosens, F., Vermande, M., & Van der Meulen, M. (2012). *Pesten op school. Achtergronden en interventies*. Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.
- Hoekstra, E., & Van Liempd, I. (2011). *Ruimte maken voor vier tot twaalf jarigen. Over het inrichten van ruimten voor buitenschoolse opvang*. Amsterdam: SWP uitgeverij.
- Ince, D., Van Yperen, T., & Valkestijn, M. (z.d.) *Top tien beschermende factoren. Voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen*. Verkregen van: <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Top-tien-positieve-ontwikkeling-jeugd.pdf>
- Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (z.d.) *richtlijnen: Pesten* verkregen van: <https://www.ncj.nl/richtlijnen/alle-richtlijnen/richtlijn/?richtlijn=1&rlpag=383>
- SAM. (z.d.) *Wat is het verschil tussen pesten en plagen?* Verkregen van: <https://www.sameninontwikkeling.nl/samen-onderzoeken/pesten/alles-over-pesten/5-wat-is-het-verschil-tussen-plagen-en-pesten>
- Strik, A., & Schoemaker, J. (2018). *Interactievaardigheden: Een kindvolgende benadering*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Van Beemen, L., & Beckerman, M. (2018). *Ontwikkelingspsychologie*. Groningen/Utrecht: Noordhoff Uitgevers.
- Van den Bosch, A., & De Vos, J. (2010). *Kijk! voor de BSO*. Vlissingen: Bazalt.
- Van den Brand, A. (2017). *Gesprekscommunicatie handboek voor leerkrachten in het primair onderwijs*. Bussum: Coutinho uitgeverij.

Bijlagen

Bijlage 1 Formulieren praktijkonderzoek

Vorbereidingsformulier semigestructureerd interview

Doel van het interview

Het doel van het interview is om meer te weten te komen over het gedrag van kinderen.

Inleiding van het interview

Pesten en plagen het gebeurt veel bij kinderen onderling. Hoe ga jij er als pm-er mee om?

Interview

	Topic	Achtergrondinformatie	Introductie op de vraag	Startvraag	Vervolg vragen
1.	Sociaal gedrag in de praktijk	Sociaal gedrag kan leiden tot frustratie en conflicten bij kinderen. Het is belangrijk voor kinderen dat ze een gevoel van veiligheid en geborgenheid ervaren (Van den Bosch & De Vos, 2010). Het aanbod moet voor de kinderen uitdagend zijn en ze moeten zich terug kunnen trekken als ze behoefte hebben aan privacy, dit geeft een positieve invloed op hun sociaal gedrag (Hoekstra & Van Liempd, 2011)	Sociaal gedrag is een breed begrip, het kan positief gedrag en negatief gedrag zijn. Bij de BSO komt het regelmatig voor dat negatief gedrag de overhand heeft. Eerst zou ik willen weten wat jou aanpak is voor dit gedrag.	Wat is jou aanpak om kinderen duidelijk te maken dat negatief gedrag niet kan? - Vooraf al duidelijk en gestructureerd zijn. Werken met dagritmekaartjes om discussies te voorkomen. Vooraf herhalen en melden wat de regels en verwachtingen zijn, zonder te mopperen. Als het mis gaat even terug	Op welke manier geef je leiding aan het gesprek met kinderen? Doet u recht aan beide partijen? Wat maakt het dat deze kinderen niet in staat zijn om met suggesties voor een oplossing te komen, ook niet met uw hulp? Hoe komt het dat deze kinderen niet open staan voor oplossingen van een ander? Is er sprake van een patroon in het komen tot een oplossing? Bijvoorbeeld het ene kind wint meestal en het andere kind verliest meestal.
2.	Sociaal gedrag bij het individuele kind	Kinderen die sociaal onhandig zijn, kunnen moeilijk vrienden maken omdat het ze op de een of andere manier niet lukt (Van Beemen & Beckerman, 2018). Deze kinderen voelen zich vaak eenzaam of afgewezen en het contact met andere kinderen komt niet altijd op gang (Van Beemen en Beckerman, 2018).	Sociaal onhandige kinderen hebben het vaak moeilijk in een groep. Graag zou ik willen weten wat jij doet bij een kind die sociaal onhandig is.	Als jij constateert dat een kind sociaal onhandig is, onderneem je dan dezelfde stappen als bij vraag 1?	Heeft het kind de ervaring dat geen recht wordt gedaan aan zijn behoeften? Schiet het kind(eren) in de slachtofferrol? Hoe zorg jij ervoor dat kinderen sociaal beter worden?

Vervolg vragen voor de module kind in een ontwikkelingsgerichte omgeving.

- Wat maakt het dat deze kinderen niet in staat zijn om met suggesties voor een oplossing te komen, ook niet met uw hulp?
Soms komen de kinderen juist wel met een oplossing. Ook kinderen van 4 jaar die bij mij komen met een verhaal waarom ze druk worden. Mocht het niet lukken, dan stuur ik ze aan tot oplossen.
- Hoe komt het dat deze kinderen niet open staan voor oplossingen van een ander?

Het ligt aan de situatie, er was laatst een kind die niks wou aannemen en hierdoor boos was en zich terug trok. Zoals in de literatuur beschreven staat helpt hem dat om rustig te worden.

- Schiet het kind(eren) in de slachtofferrol?

Soms wel, zowel het kind van 4 jaar als het kind van 8 jaar, door tegenwoord te geven.

- Heeft het kind de ervaring dat geen recht wordt gedaan aan zijn behoeften?

Het kan niet altijd zoals met gezamenlijke momenten, maar er wordt wel geprobeerd om naar het kind te luisteren.

- Op welke manier geeft u leiding aan het gesprek met kinderen?

Door het kind aan te spreken op gedrag, op ooghoogte.

- Doet u recht aan beide partijen?

Ja, om beide verhalen aan te horen wel. Soms mogen kinderen bewust niet samen spelen binnen, maar buiten wel. Vooraf dat er gespeeld wordt, bereid ik het kind voor op wat komen gaat.

- Is er sprake van een patroon in het komen tot een oplossing? Bijvoorbeeld het ene kind wint meestal en het andere kind verliest meestal.

Bij kinderen vanaf 4 jaar is het heel impulsief gedrag. Als ze het er niet mee eens zijn, gooien ze vaak met spel materiaal. "stoer" gedrag aan tafel.

Vanaf 8 jaar is het ook opvallend, impulsief gedrag. Soms ook irritatie gedrag door prikkelende omgeving.

- Hoe zorg jij ervoor dat kinderen sociaal beter worden?

Door ze bewust mee te laten gaan met de groep. En niet altijd de kinderen hun zin te geven.

Signaleringslijst voor kinderen uit groep 3 t/m 8: Gedetailleerde aanpak

Naam kind: **X1**

Geboortedatum:

School: **IKC Het Driehuis**

Bijzonderheden: **lastig gedrag**

	Datum: 6-12-19	Datum: 17-12-19
Betrokkenheid		
Gemiddelde betrokkenheidsscore (1-5)	3	4
Opmerkingen ten aanzien van betrokkenheid		
als X1 is afgeleid dan is zijn volledige aandacht bij de activiteit weg. Hierdoor verstoort X1 de aandacht van de andere kinderen door ze mee te laten doen met zijn afleiding.		
Risicofactoren		
Risicofactoren (aankruisen)	☒ Impulsiviteit ☒ Passiviteit ☒ Slechte selectieve aandacht ☒ Gebrekkige analyse en structurering ☐ Geringe wendbaarheid ☐ Grote vermoeidheid	☐ Impulsiviteit ☐ Passiviteit ☒ Slechte selectieve aandacht ☒ Gebrekkige analyse en structurering ☐ Geringe wendbaarheid ☐ Grote vermoeidheid
Opmerkingen ten aanzien van risicofactoren		
In beide gevallen door impulsiviteit en passiviteit storend voor de groep. Door gebrek aan analyse en structurering is het lastig voor X1 om de aandacht erbij te houden.		

Datum: 6-12-19			Datum: 17-12-19		
+	±	-	+	±	-

Interpersoonlijke ontwikkeling					
Het kind is een teamspeler		X		X	
Het kind luistert als een ander praat		X		X	
Het kind betreft anderen bij activiteiten			X		X
Het kind waardeert initiatieven van anderen			X		X
Het kind heeft een eigen inbreng	X			X	
Het kind houdt zich aan regels		X		X	
Het kind speelt samen		X		X	
Het kind is hulpvaardig		X		X	
Het kind komt voor zichzelf op					
Het kind deelt zijn mening/gevoelens met anderen	X			X	
Het kind vraagt hulp indien nodig			X		X
Het kind geeft aan wat hem niet bevalt op een acceptabele manier			X		X
Het kind redeneert op basis van argumenten		X		X	
Het kind heeft een goed contact met de pedagogisch medewerker(s)		X		X	
Het kind gaat in op initiatief tot contact door u	X			X	
Het kind neemt het initiatief tot contact met u		X			X
Het kind erkent uw leiding	X			X	
Het kind heeft een goed contact met andere kinderen					
Het kind gaat in op initiatief tot contact door leeftijdgenoten		X			X
Het kind neemt het initiatief tot contact met leeftijdgenoten	X			X	
Het kind uit waardering naar anderen			X		X
Het kind houdt rekening met de ander			X		X
Het kind beseft dat mensen verschillen in wat ze voelen, denken en willen		X			X
Het kind verplaatst zich in een ander			X		X
Het kind houdt rekening met grenzen van anderen			X		X
Het kind kan omgaan met conflicten			X		X
Het kind staat open voor oplossingen van een ander		X		X	
Het kind komt met suggesties voor oplossingen en kan (onder uw begeleiding) een conflict oplossen	X			X	

Opmerkingen ten aanzien van interpersoonlijke ontwikkeling

tijdens groeps activiteiten vertoont x1 lastig, impulsief en storend gedrag.
Tijdens 'vrij spel' of momenten alleen is x1 een heel ander persoon. Maar in leven in een ander wilt moeilijker.

	Datum: 6-12-19			Datum: 17-12-19		
	+	±	-	+	±	-
Intrapersoonlijke ontwikkeling						
Het kind is vrij van emotionele belemmeringen		X				
Het kind heeft bevestiging nodig, binnen acceptabele grenzen	X			X		
Het kind accepteert aandacht		X			X	
Het kind past zich aan			X		X	
Het kind denkt na over eigen gedrag en gevoelens		X			X	
Het kind beheerst gedragsimpulsen			X		X	
Het kind is nieuwsgierig en ondernemend			X			X
Het kind heeft plezier in het ontdekken van nieuwe dingen			X		X	
Het kind neemt initiatieven			X			X
Het kind heeft belangstelling voor zijn leefwereld			X			X
Het kind is gemotiveerd zijn leefwereld te onderzoeken			X			X
Het kind heeft zelfvertrouwen		X			X	
Het kind weet wat hij wel en niet goed kan		X			X	
Het kind komt voor zijn eigen mening uit	X			X		
Het kind durft fouten te maken	X			X		
Het kind kan zich presenteren		X			X	
Het kind is trots op wat het voor elkaar krijgt		X				X
Het kind is zelfstandig		X			X	
Het kind lost zelf problemen op			X			X
Het kind maakt zelf keuzes	X			X		
Het kind zet door wanneer iets niet direct lukt			X			X

Opmerkingen ten aanzien van intrapersonlijke ontwikkeling

In beide gevallen is te zien dat x1 moeite heeft met ontwikkelen van op sociaal-emotioneel en motorisch gebied. Wanneer de priër hem aanspreekt dan snapt hij het wel en probeert hij zijn best te doen.

	Hoe kunnen wij het leuk maken op de bso?		
1	meer hoefjes en terug te trekken met chromebook	2	gerustleg En niet zo veel slaan schop niet scheldwoorden
1a		2a	3a
1b	Grunderoom maken		
		2b	3b. meer activi teiten

Kindlijst KIJK! voor de BSO

Naam: X I

Datum: 17-12-19

	ja	soms	nee
Ik ga met plezier naar de BSO	☐	☐	☒
Ik doe en ontdek graag nieuwe dingen	☐	☒	☐
Ik weet wat ik goed kan	☒	☐	☐
Ik kan goed zonder hulp met iets aan de slag gaan	☐	☒	☐
Ik speel graag met andere kinderen	☐	☒	☐
Ik kom voor mezelf op	☐	☐	☒
Ik kan goed opschieten met de BSO-leiding	☐	☒	☐
Ik kan goed opschieten met de andere kinderen in de BSO	☐	☒	☐
Ik houd rekening met andere kinderen	☐	☒	☐
Als ik ruzie heb, wil ik het oplossen	☐	☐	☒
De BSO-groep waar ik naar toe ga is belangrijk voor mij	☐	☐	☒
Ik luister naar de BSO-leiding	☐	☒	☐
Ik ben voorzichtig met de spullen van een ander	☐	☐	☒

Kindlijst KIJK! voor de BSO

Naam: X2

Datum: 17.12.19

	ja	soms	nee
Ik ga met plezier naar de BSO	☐	☒	☐
Ik doe en ontdek graag nieuwe dingen	☐	☒	☐
Ik weet wat ik goed kan	☒	☐	☐
Ik kan goed zonder hulp met iets aan de slag gaan	☐	☒	☐
Ik speel graag met andere kinderen	☒	☐	☐
Ik kom voor mezelf op	☐	☒	☐
Ik kan goed opschieten met de BSO-leiding	☐	☒	☐
Ik kan goed opschieten met de andere kinderen in de BSO	☐	☒	☐
Ik houd rekening met andere kinderen	☒	☐	☐
Als ik ruzie heb, wil ik het oplossen	☐	☒	☐
De BSO-groep waar ik naar toe ga is belangrijk voor mij	☒	☐	☐
Ik luister naar de BSO-leiding	☒	☐	☐
Ik ben voorzichtig met de spullen van een ander	☒	☐	☐

Kindlijst KIJK! voor de BSO

Naam: [blauw veld]

Datum: 17.12.19

	ja	soms	nee
Ik ga met plezier naar de BSO	☐	☒	☐
Ik doe en ontdek graag nieuwe dingen	☒	☐	☐
Ik weet wat ik goed kan	☒	☐	☐
Ik kan goed zonder hulp met iets aan de slag gaan	☐	☒	☐
Ik speel graag met andere kinderen	☒	☐	☐
Ik kom voor mezelf op	☒	☐	☐
Ik kan goed opschieten met de BSO-leiding	☒	☐	☐
Ik kan goed opschieten met de andere kinderen in de BSO	☐	☒	☐
Ik houd rekening met andere kinderen	☒	☐	☐
Als ik ruzie heb, wil ik het oplossen	☒	☐	☐
De BSO-groep waar ik naar toe ga is belangrijk voor mij	☒	☐	☐
Ik luister naar de BSO-leiding	☒	☐	☐
Ik ben voorzichtig met de spullen van een ander	☒	☐	☐

1. Wat is het probleem?
pest gedrag.

2. Wie heeft het probleem?
kinderen op de bso

3. Wanneer is het een probleem?
als kinderen samen bij de bso komen.

4. Waarom is het een probleem?
de leiding en andere kinderen hebben er last van.

5. Waar doet het probleem zich voor?
Bij de bso op 14c Het Driehoek.

6. Wat is de aanleiding?
lastig gedrag van kinderen en weinig uitdaging

7. Wat zijn de gevolgen van het probleem?

Dat kinderen niet meer naar de bus
komen op met buikpijn en -legensin.

8. Hoe kan het probleem opgelost worden?

Door duidelijke regels en afspraken te
maken en Consequenties toepassen.

Hoe kunnen kinderen zorgen dat een
woord?

- aardig vinden
- begrijpen

1	2	3
beter opletten	Camera plaatsen	aardig vinden
niet meer pesten.	Straffen / belonen.	

Regels Straffen / belonen.

- 10 min op kruik / naaldenken over gedra
- nog een keer, ouders belten.
- hele dag niet gepest, knikker in de pot, wanneer
die uit is beloning voor hele groep.
- Complimenten.

Bijlage 2 planningsrooster activiteiten.

3-12-19

15.00-15.15 Gezamenlijke inleiding en groepsvorming voor de activiteiten door de pedagoog.

15.15-15.20 Wensen opschrijven door de kinderen.

15.20-15.45 Gesprekken voeren met de kinderen door de pedagoog.

15.45- 16.00 Gezamenlijke afsluiting.

10-12-19

15.00- 15.15 Verzamelen met het groepje en terugblikken op de vorige keer.

15.15-15.20 Een filmpje kijken over pesten.

15.20- 15.45 Gesprekken voeren over het onderwerp pesten en het filmpje.

15.45- 16.00 Gezamenlijke afsluiting.

17-12-19

15.00-15.15 Groepsafsluiting met de hele groep en de afspraken en regels benoemen met alle kinderen van de bso door de pedagoog samen met de kinderen van het "pest"clubje om te zorgen voor een positieve sfeer.

Bijlage 3 Uitwerking activiteiten op het voorbereidingsformulier

Vorbereidingsformulier voor activiteiten

1. Zakelijke gegevens

Naam student	Angela van den Heuvel	Klas Iselinge	Ad1A	Praktijk-begeleider	Kelly Kok
Werkplek	IKC Het Drieluik	Context (onderwijs, opvang, ...)	Kinder-opvang	Locatie/Groep	BSO
Datum	3-12-19			Aantal kinderen (Geschat)	5
Begin en eindtijd	van 15.00 tot 16.00			Leeftijd kinderen	7+

2. Algemene gegevens

Naam activiteit	Gesprekken voeren
Korte beschrijving activiteit	Tijdens deze activiteit worden er vragen gesteld aan de kinderen met betrekking op het pestgedrag en hoe ze het graag willen zien bij de bso.
Begeleiding - aanspreekpunt - begeleiding	Ik ben het aanspreekpunt voor de kinderen en zal de begeleiding op mij nemen.

3. Beginsituatie

Beginsituatie kinderen (belangstelling, behoeftes, inhoud, ...)	Lastig gedrag is de beginsituatie van de kinderen om te komen tot deze gesprekken. Ze hebben behoefte aan veiligheid van de pm'er en willen gehoord en gezien worden.
Verschil tussen kinderen	De behoeftes, interesses, het ontwikkelingsniveau en het perfectief nemen zijn de verschillen. Dit is bij elke activiteit hetzelfde, omdat het met dezelfde kinderen wordt uitgevoerd.
Doel(en) bij deze activiteit voor de kinderen (ontwikkelingsgebieden)	De cognitieve ontwikkeling stimuleren door de kinderen te laten nadenken over het antwoord op de vragen en over ideeën en wensen. Tegelijkertijd wordt het gevoel van veiligheid gegeven door de kinderen te horen en te zien waar ze behoefte aan hebben.
Afspraken uitvoering (regels, ...)	Er zijn geen specifieke regels voor deze activiteit.
Aandachtspunten	Worden kinderen niet beïnvloed door andere kinderen tijdens het beantwoorden van de vragen en nemen ze het serieus?

4. **Organisatie** (aan welke praktische zaken moet je denken *voordat* je deze activiteit (succesvol) kunt uitvoeren op de werkplek en wat moet er na afloop gebeuren)

Vooraf <i>Denk bijvoorbeeld aan:</i> Welke activiteit vindt plaats voor deze activiteit? Waar komen kinderen vandaan? Hoe wordt de ruimte ingericht? Welke materialen moeten beschikbaar zijn (wat is in huis, wat aanschaffen)? Hoe veel begeleiders zijn nodig? Zijn er kosten aan de activiteit verbonden? Is er een voorbeeld nodig (wie maakt dit)? Moeten kinderen zich vooraf opgeven? Moeten er groepjes gemaakt worden? Is er een vliegende kiep (extra begeleider) nodig? Wat te doen bij slecht weer (reserve-activiteit) / eerder klaar?	Er wordt een rustige ruimte opgezocht om de gesprekken te voeren en de wensen in te laten vullen. De pedagoog zal zorgen voor de materialen, zoals de vragen die gesteld worden, voorbereidingsformulieren om in te vullen voor de kinderen en pennen om het in te vullen.
Na afloop <i>Denk bijvoorbeeld aan het volgende:</i> Zorg voor een rustige overgang naar de volgende activiteit. Welke activiteit vindt plaats na deze activiteit? Wat gaan kinderen hierna doen? Wie ruimt wat op? Wie registreert wat?	De overgang naar de andere activiteit is op een rustige manier zodat kinderen gelijk verder kunnen met het vrij spelen.

5. **Persoonlijke leerdoelen van de student**

Bekwaamheid	Uitleg bekwaamheid/doel	Ik bereik mijn doel door:
Communicatie	Ik wil leren hoe je met goede communicatie een groep kinderen aan stuurt om een activiteit te doen en de aandacht erbij te laten houden.	Kinderen feedback vragen of ik duidelijk ben geweest en of ze snappen wat de opdracht is. Zo niet, dan vragen hoe ze willen dat ik het anders doe.

6. Uitvoering activiteit				
fase	tijd	wat doen de kinderen	wat doet de pedagogisch educatief professional	organisatie en hulpmiddelen
Inleiding Een motiverende inleiding	15.00-15.15	Kinderen zitten aan de tafel en luisteren naar de uitleg.	De pedagoog vertelt over het onderwerp.	Van te voren is er nagedacht welke kinderen mee gaan doen met de opdracht.
Kern De activiteiten die worden uitgevoerd	15.15-15.45	De kinderen schrijven wensen op over wat ze zouden willen bij de bso en gaan in gesprek met de pedagoog.	De pedagoog verzamelt de wensen van de kinderen en gaat één op één in gesprek.	Er zijn vragen voorbereid over de bso die gesteld worden aan de kinderen.
Afsluiting Evaluatie van de doelen (samen met de kinderen)	15.45-16.00	De kinderen komen bij elkaar.	De pedagoog roept de kinderen bij elkaar en sluit met z'n allen af.	-

7. Evaluatie

Wat ging er goed/niet goed in de voorbereiding? Alles was goed voorbereid
Wat ging er goed/niet goed in de uitvoering? Tijdens de uitvoering verliep het soepel door de goede organisatie.
Wat ging er goed/niet goed m.b.t. de persoonlijk doelen (van de student)? Sommige kinderen vonden het saai, maar door de motiverende inleiding werkte de kinderen toch leuk mee.
Aandachtspunt(en) voor het vervolg/volgende activiteiten: Minder informatie in één keer willen vertellen.

Vorbereidingsformulier voor activiteiten

1. Zakelijke gegevens

Naam student	Angela van den Heuvel	Klas Iselinge	Ad1A	Praktijk-begeleider	Kelly Kok
Werkplek	IKC Drieluik	Context (onderwijs, opvang, ...)	Kinder-opvang	Locatie/Groep	BSO
Datum	10-12-2019	Aantal kinderen (Geschat)		5	
Begin en eindtijd	van 15.00 tot 16.00	Leeftijd kinderen		7+	

2. Algemene gegevens

Naam activiteit	Gesprekken voeren over de BSO in combinatie met een filmpje kijken over pesten.
Korte beschrijving activiteit	Pesten komt veel voor bij de bso. Met deze activiteit wil ik het clubje kinderen die er mee te maken hebben laten nadenken over oplossingen, regels en aanpak hoe de bso leuker gemaakt kan worden, zodat kinderen niet met een naar gevoel naar de bso komen. Kinderen hebben al wensen opgeschreven hoe het pesten kan stoppen, op basis daarvan ga ik samen nieuwe ideeën werven. Ook laat ik kort een filmpje zien over pesten om hier vervolgens een kringgesprek over te houden.
Begeleiding - aanspreekpunt - begeleiding	Ik zal de kinderen begeleiden tijdens de activiteit.

3. Beginsituatie

Beginsituatie kinderen (belangstelling, behoeftes, inhoud, ...)	Kinderen hebben behoefte aan een veilige en uitdagende omgeving en aan competentie, autonomie en veiligheid. Ze hebben belangstelling voor vrij spel bij de bso, maar doordat er pest treitergedrag voorkomt vinden niet alle kinderen het fijn op de bso en willen ze het liefst even terugtrekken.
Verschil tussen kinderen	De behoeftes, interesses, het ontwikkelingsniveau en het perfectionisme zijn de verschillen. Dit is bij elke activiteit hetzelfde, omdat het met dezelfde kinderen wordt uitgevoerd.
Doel(en) bij deze activiteit voor de kinderen (ontwikkelingsgebieden)	Een stimulans voor de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling, omdat kinderen moeten nadenken over de gebeurtenis, over ideeën voor regels en afspraken en hoe ze op een leuke manier met andere kinderen kunnen omgaan.
Afspraken uitvoering (regels, ...)	Over het algemeen mogen kinderen zelf de "hoofdrol" spelen bij deze activiteit. Ik zal ze wel aansturen op het moment dat het mis gaat.

Aandachtspunten	Kunnen kinderen op een leuke manier deze activiteit uitvoeren of nemen ze het probleem niet serieus?

4. **Organisatie** (aan welke praktische zaken moet je denken *voordat* je deze activiteit (succesvol) kunt uitvoeren op de werkplek en wat moet er na afloop gebeuren)

Vooraf <i>Denk bijvoorbeeld aan:</i> Welke activiteit vindt plaats voor deze activiteit? Waar komen kinderen vandaan? Hoe wordt de ruimte ingericht? Welke materialen moeten beschikbaar zijn (wat is in huis, wat aanschaffen)? Hoe veel begeleiders zijn nodig? Zijn er kosten aan de activiteit verbonden? Is er een voorbeeld nodig (wie maakt dit)? Moeten kinderen zich vooraf opgeven? Moeten er groepjes gemaakt worden? Is er een vliegende kiep (extra begeleider) nodig? Wat te doen bij slecht weer (reserve-activiteit)/ eerder klaar?	Voor deze activiteit is niet veel voorbereiding nodig. Het groepje kinderen weet al dat ze mij weer mogen helpen met het vervolg op de eerste activiteit. Ik heb een filmpje opgezocht die we gaan kijken, daarna geef ik ze de ruimte om te brainstormen over ideeën hoe de bso leuk kan worden voor iedereen.
Na afloop <i>Denk bijvoorbeeld aan het volgende:</i> Zorg voor een rustige overgang naar de volgende activiteit. Welke activiteit vindt plaats na deze activiteit? Wat gaan kinderen hierna doen? Wie ruimt wat op? Wie registreert wat?	Als de kinderen klaar zijn gaan we nog een evaluatie houden over de opgeschreven ideeën en aan de hand daarvan laat ik de kinderen een afsluitende activiteit bedenken om zo te onthouden wat er is besproken om het gedrag te stoppen.

5. **Persoonlijke leerdoelen van de student**

Bekwaamheid	Uitleg bekwaamheid/doel	Ik bereik mijn doel door:
Communicatie	Zie mijn vorige doel, dit is voor alle activiteiten het zelfde.	Zie vorig doel.

6. Uitvoering activiteit				
fase	tijd	wat doen de kinderen	wat doet de pedagogisch educatief professional	organisatie en hulpmiddelen
Inleiding Een motiverende inleiding	15.00	De kinderen zitten in een groepje tijdens mijn uitleg.	Er wordt een terugkoppeling gegeven naar de vorige activiteit.	De wensbnetjes van de vorige keer.
Kern De activiteiten die worden uitgevoerd	15.15-15.45	De kinderen kijken een filmpje en gaan daarna brainstormen over het onderwerp.	De pedagoog laat een filmpje zien over pesten en stelt vragen aan de kinderen naar aanleiding van het filmpje en het onderwerp.	Van te voren is er een filmpje opgezocht om te laten zien.
Afsluiting Evaluatie van de doelen (samen met de kinderen)	15.45	De kinderen zijn met elkaar in gesprek.	Ze leidt de afsluiting in en vraagt of alles duidelijk is voor de kinderen.	-

7. Evaluatie

Wat ging er goed/niet goed in de voorbereiding? Er was een goede voorbereiding
Wat ging er goed/niet goed in de uitvoering? Tijdens de uitvoering waren er een aantal kinderen die de aandacht verloren.
Wat ging er goed/niet goed m.b.t. de persoonlijk doelen (van de student)? De communicatie ging goed, maar minder uitleg in één keer.
Aandachtspunt(en) voor het vervolg/volgende activiteiten: Minder aan één stuk vertellen, zodat de kinderen meer informatie opslaan.

Vorbereidingsformulier voor activiteiten

1. Zakelijke gegevens

Naam student	Angela van den Heuvel	Klas Iselinge	Ad1A	Praktijk-begeleider	
Werkplek	IKC Het Drieluik	Context (onderwijs, opvang, ...)	Kinder-opvang	Locatie/Groep	BSO
Datum	17-12-19			Aantal kinderen (Geschat)	11
Begin en eindtijd	van 15.00 tot 15.15			Leeftijd kinderen	7+

2. Algemene gegevens

Naam activiteit	Zorgen voor een positieve sfeer.
Korte beschrijving activiteit	Met deze algemene afsluiting worden alle kinderen van de BSO geïnformeerd over wat er is besproken tijdens het uitvoeren van de activiteiten en de negatieve sfeer binnen de groep. De kinderen die geholpen hebben, vertellen de groep wat er is afgesproken voor algemene regels en afspraken.
Begeleiding - aanspreekpunt - begeleiding	De pedagoog zal de groep begeleiden en zal vragen stellen aan de kinderen.

3. Beginsituatie

Beginsituatie kinderen (belangstelling, behoeftes, inhoud, ...)	Er is behoefte aan positiviteit op de groep. Kinderen vertonen lastig gedrag en daardoor verstoren ze de sfeer.
Verschil tussen kinderen	Zie vorig formulier.
Doel(en) bij deze activiteit voor de kinderen (ontwikkelingsgebieden)	Het doel van deze activiteit is dat kinderen leren om met regels en afspraken om te gaan en op sociaal niveau ontwikkelen.
Afspraken uitvoering (regels, ...)	De regels en afspraken die gemaakt zijn worden besproken en de consequenties die er aan zitten als er niet wordt geluisterd worden benoemd.

Aandachtspunten	Houdt iedereen zich aan de regels en afspraken?
------------------------	---

4. **Organisatie** (aan welke praktische zaken moet je denken *voordat* je deze activiteit (succesvol) kunt uitvoeren op de werkplek en wat moet er na afloop gebeuren)

Vooraf <i>Denk bijvoorbeeld aan:</i> Welke activiteit vindt plaats voor deze activiteit? Waar komen kinderen vandaan? Hoe wordt de ruimte ingericht? Welke materialen moeten beschikbaar zijn (wat is in huis, wat aanschaffen)? Hoe veel begeleiders zijn nodig? Zijn er kosten aan de activiteit verbonden? Is er een voorbeeld nodig (wie maakt dit)? Moeten kinderen zich vooraf opgeven? Moeten er groepjes gemaakt worden? Is er een vliegende kiep (extra begeleider) nodig? Wat te doen bij slecht weer (reserve-activiteit)/ eerder klaar?	Vooraf zijn er twee bijeenkomsten geweest die hebben geleid tot deze gezamenlijke afsluiting. De kinderen hebben na kunnen denken over regels en afspraken en wat de gevolgen kunnen zijn. De pedagoog heeft naar de regels en afspraken die de kinderen willen gekeken om te kijken of het haalbaar is en wat nodig is om ze na te streven. Kinderen gaven aan dat ze met een beloningssysteem willen werken. De pedagoog is in gesprek met collega's of dit mogelijk is.
Na afloop <i>Denk bijvoorbeeld aan het volgende:</i> Zorg voor een rustige overgang naar de volgende activiteit. Welke activiteit vindt plaats na deze activiteit? Wat gaan kinderen hierna doen? Wie ruimt wat op? Wie registreert wat?	Na de activiteit zijn de regels en afspraken herhaald en mochten de kinderen de tafel opruimen en gaan vrij spelen.

5. Persoonlijke leerdoelen van de student

Bekwaamheid	Uitleg bekwaamheid/doel	Ik bereik mijn doel door:
Communicatie	Zie vorig doel	Zie vorig doel

6. Uitvoering activiteit				
fase	tijd	wat doen de kinderen	wat doet de pedagogisch educatieve professional	organisatie en hulpmiddelen
Inleiding Een motiverende inleiding	15.00-15.15	De kinderen zitten aan tafel voor het fruit.	De pedagoog herhaalt wat er in de vorige twee sessies is besproken.	Zorgen dat de kinderen er met de aandacht bij zijn.
Kern De activiteiten die worden uitgevoerd	15.00-15.15	De kinderen van het clubje vertellen de besproken punten.	De pedagoog herhaalt de regels en afspraken en zorgt dat er vanaf nu een positieve sfeer is op de groep.	De regels en afspraken.
Afsluiting Evaluatie van de doelen (samen met de kinderen)	15.15	De kinderen herhalen de regels en afspraken.	De pedagoog vraagt of alles duidelijk is en laat de kinderen opruimen en van tafel gaan.	-

7. Evaluatie

Wat ging er goed/niet goed in de voorbereiding? De voorbereiding ging goed Wat ging er goed/niet goed in de uitvoering? De uitvoering ging ook goed. Wat ging er goed/niet goed m.b.t. de persoonlijk doelen (van de student)? Niet te veel informatie in één keer willen vertellen, verder ging het leiding geven prima. Aandachtspunt(en) voor het vervolg/volgende activiteiten: zie hierboven.
--

Bijlage 4 Begeleidingsformulier met de feedback

Begeleidingsformulier activiteit voor de werkplekbegeleider

naam student: Angela van den Heuvel
werkplek: BSO
werkplekbegeleider: Margreet
datum activiteit: 17-12-19 tijd: 15⁰⁰ aantal kinderen: 11

Puntsgewijze feedback op de voorbereiding van de activiteit:

Algemene gegevens Goede en duidelijke uitleg.
Beginsituatie 11 kinderen met lastig gedrag.
Doelen kinderen postgedrag aanpakken
Tijd 3 middagen ± 1 1/2 | 2 uur.
Organisatie (vooraf, na)
Persoonlijke doelen communicatie en leidinggeven zijn behaald. Prima gedaan.
Uitvoering activiteit kinderen zijn goed geïnformeerd
Activiteiten kinderen duidelijke uitleg. Iedereen werkt mee
Activiteiten student
Organisatie-hulpmiddelen
Evaluatie prima gegaan!

Pedagogisch en Interpersoonlijk bekwaam: ¹

De student creëert een veilige omgeving voor kinderen.

¹ Zie bekwaamheden voor de rollen van pedagoog, ontwerper, verbinder en coach in het overzicht bekwaamheden Pedagogisch Educatief Professional.

De student geeft leiding en brengt een open communicatie tot stand met het individuele kind-tussen kinderen onderling.

Dit heeft ze leuk en op een ontspannen manier gebracht. Kinderen wilden graag meewerken en stelden zich open.

Ontwikkelingsgericht en Organisatorisch bekwaam: 1

De student ontwerpt een ontwikkelingsgerichte omgeving.
De student draagt zorg voor overzicht en structuur.

Alles is goed opgebouwd en op deze manier uitgewerkt / uitgerold. Duidelijke structuur en goed georganiseerd.

Bekwaam in werken met collega's en de omgeving: 1

De student levert een actieve bijdrage aan een samenwerking met het sociale netwerk van het kind.

Ja student is sociaal / geïnteresseerd, luistert goed en spreekt op een goede manier met ouders. Legt dingen goed uit

Reflectief bekwaam en Bekwaam in werken met collega's: 1

De student heeft een onderzoekende en ondernemende houding en kijkt vanuit zijn professionele identiteit naar zijn handelen.

De student is in staat om medewerkers binnen de organisatie professioneel te coachen.

Angela is onderzoekend / ondernemend en geïnteresseerd. Kan goed tegen feedback en is op goede weg. Heeft een professionele houding en overlegt hoe ze dingen kan doen of wat collega's ervan vinden.

Feedback op de doelen voor de kinderen uit de voorbereiding van de activiteit

Goede doelen en goed voorbereid.
Hopelijk kunnen we hier verder

aan waken en heeft het een goede
uitwerking

Feedback op de persoonlijke leerdoelen uit de voorbereiding van de activiteit

communicatie is goed, misschien soms
wat minder informatie ineens, maar meer
in gedeeltes overbrengen.
Leidinggeven gaat prima.

Samenvatting evaluatief-gesprek na afloop van de activiteit

Aandachtspunten voor een volgende activiteit (persoonlijke doelen en bijbehorende bekwaamheden/doelen):

Informatie is prima, maar meer
in korte stukjes geven, anders is de
aandacht snel weg en zijn ze al vergeten
wat er verteld is of hebben ze het
niet gehoord.

Bijlage 5 Bewijsmateriaal uit de praktijk

minder pesten
en juist voor meer
Op de ~~Water~~ kinderen
letten

een pesten
i.e.

dat is niet
meer een
geen
niet meer
een
niet meer
een

Lief
ardig
niet pesten

Beste Angela
ik vind het heel goed
dat je een knuffel hebt
met kinderen die geprest
worden. Ik hoop dat
na de kerst niet meer
geprest wordt.
en daarom wens ik
jou fijne kerst en
gelukkig nieuwjaar.
groetjes Sebastian